

Kulturni dan za 8. razred

Pot po Gorenjski

Učenke in učenci,

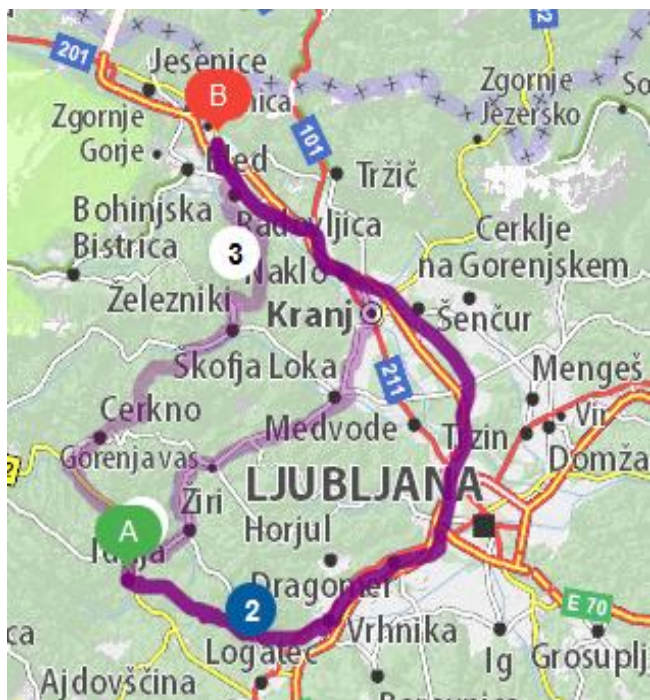
ob zaključku šolskega leta v 8. razredu se že nekaj let z učenci podamo na kulturni dan, ki nosi naslov Pot po Gorenjski. Z obiskom tega lepega koščka naše domovine in kulturnih ustanov nadgradimo znanje, ki smo ga pridobili pri urah književnosti.

Za vas, osmošolce v šolskem letu 2019/2020, bo ta pot po Gorenjski nekoliko drugačna, virtualna namreč. Tako žal ne boste začutili energije gorenjskih vasic, a po drugi strani boste spoznali kar nekaj krajev več.

Vabimo vas, da zbrano sledite poti, posnetkom in besedilom ter natančno opravite vse pripravljene naloge. Če imate možnost, pripravljeno gradivo natisnite, sicer pa v zvezek za književnost napišite naslov kulturnega dne (Pot po Gorenjski) in po vrsti zapisujte rešitve.

Začetek

Z avtobusne postaje v Idriji se po Zali odpravimo skozi Godovič in Logatec mimo Vrhnike in Ljubljane proti Gorenjski. Avtocesta vodi mimo Kranja v smeri Jesenic.

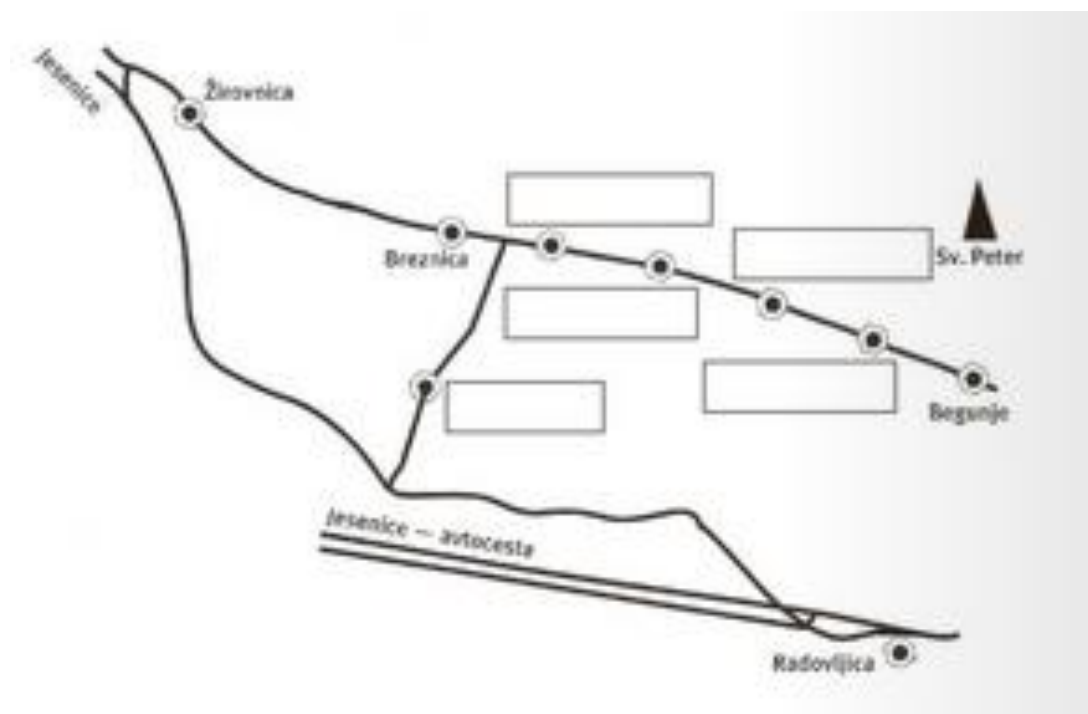

Po približno uri in pol vožnje prispemo v prelep del Gorenjske, ki leži pod Stolom (2236 m), najvišjim vrhom Karavank.

 Oglej si posnetek.

https://drive.google.com/open?id=1SBYI_22U6rEXZdMIOEX1YZY2dt25otA2

 Na spodnjem zemljevidu označi kraje, ki so omenjeni na posnetku.

 Da ti bodo podatki, slišani na posnetku, bolj ostali v spominu, preberi besedilo na spodnji povezavi in si oglej fotografije.

<https://visitzirovnica.si/pot-kulturne-dediscine-zirovnica/>

1.

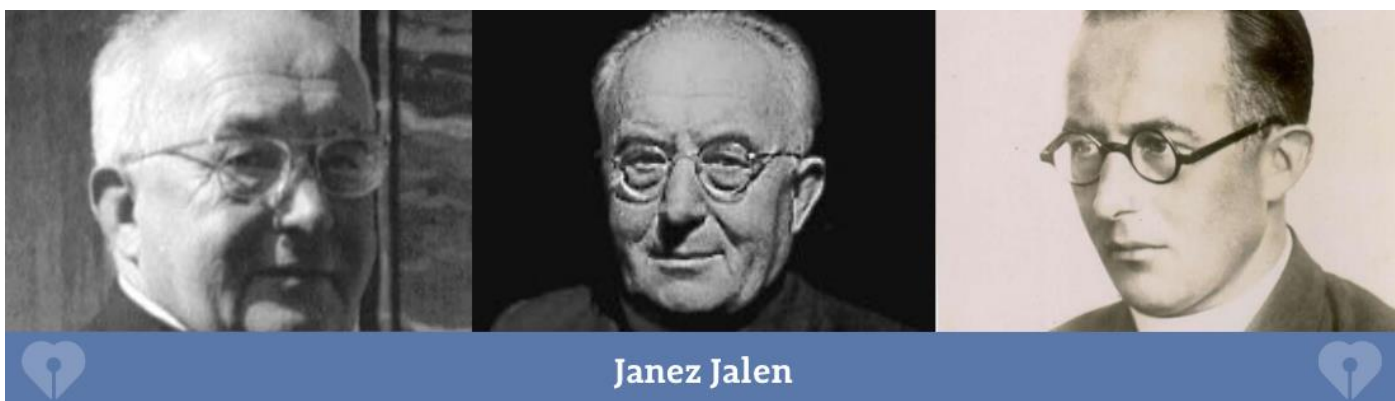
Najprej se bomo ustavili v vasi **Rodine**.

Rodine so vas v občini Žirovnica.

Rodine ležijo na poti kulturne dediščine. V vasi je rojstna hiša slovenskega pisatelja **Janeza Jalna**.

Janez Jalen

 Na spodnji povezavi si preberi nekaj podatkov o tem slovenskem pisatelju.

<https://visitzirovnica.si/janez-jalen/>

 Odgovori na spodnja vprašanja.

Zakaj je Jalen eden najbolj branih slovenskih pisateljev?

Katero je njegovo najbolj znano delo?

Jalen je bil duhovnik in pisatelj. S čim se je v svojem življenju še ukvarjal?

 Oglej si fotografije rojstne hiše Janeza Jalna.

 Preberi nekaj podatkov.

Rojstna hiša pisatelja Janeza Jalna je med najstarejšimi zgradbami v vasi Rodine, stara je okoli 400 let. Od vsega začetka je tesno povezana s sosednjo cerkvijo sv. Klemena, saj je služila kot mežnarija, od tod tudi hišno ime pri Mežnarju. Zgrajena je bila v začetku 17. stoletja na mestu prejšnje lesene stavbe, ki je pogorela. Poleg bivalnih prostorov je bilo gospodarsko poslopje. Stanovalci so imeli v najemu nekaj zemljišč, ki so jih obdelovali. Leta 1821, ko je bil sedež fare z Rodin prenesen na Breznico, je mežnarija izgubila svoj pomen, a so jo še naprej uporabljali za potrebe podružnične cerkve.

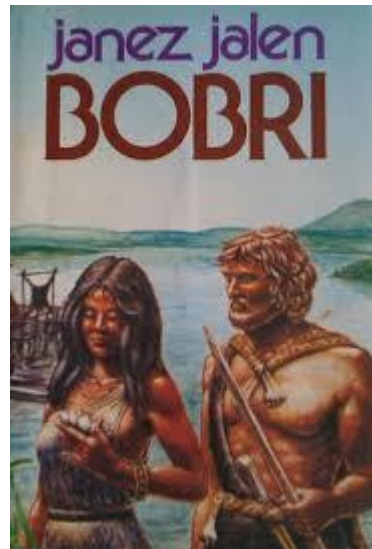
V tej mežnariji s hišno številko Rodine 10 se je rodil pisatelj Janez Jalen. Po drugi svetovni vojni je bila hiša last takratne občine Žirovnica. Leta 1954 jo je pisatelj odkupil za svoje sestre. Vedno je mislil, da bo svoja stara leta preživel v rojstni hiši, a ga je prehitela smrt. Jalen se je pogosto rad pošalil, da ima od zibke do groba na rodinskem pokopališču samo en skok.

Jalnova rojstna hiša je bila leta 1987 razglašena za kulturni spomenik, od leta 1997 je odprta za javnost. Razdeljena je na dva dela. Stari del ostaja takšen, kot je bil v Jalnovem času. Novi del, v katerem živi od leta 1991 pisateljev pranečak in skrbnik njegove zapuščine, je zgrajen na temeljih nekdanjega skednja.

V muzejskem delu se nahajajo veža, črna kuhinja, hiša in kamra. Prostorji so opremljeni z osebnimi predmeti iz pisateljewe zapuščine, v vitrinah je razstavljeno gradivo o njegovem življenju in delu, ki je zelo obširno. Jalen je namreč skrbno hranil svoje rokopise, korespondenco in druge dokumente.

 Na spodnji povezavi preberi, o čem govori Jalnovo obsežno delo Bobri.

[https://sl.wikipedia.org/wiki/Bobri_\(roman\)](https://sl.wikipedia.org/wiki/Bobri_(roman))

 Odgovori.

V kateri del Slovenije je Jalen postavil dogajanje v svojem romanu?

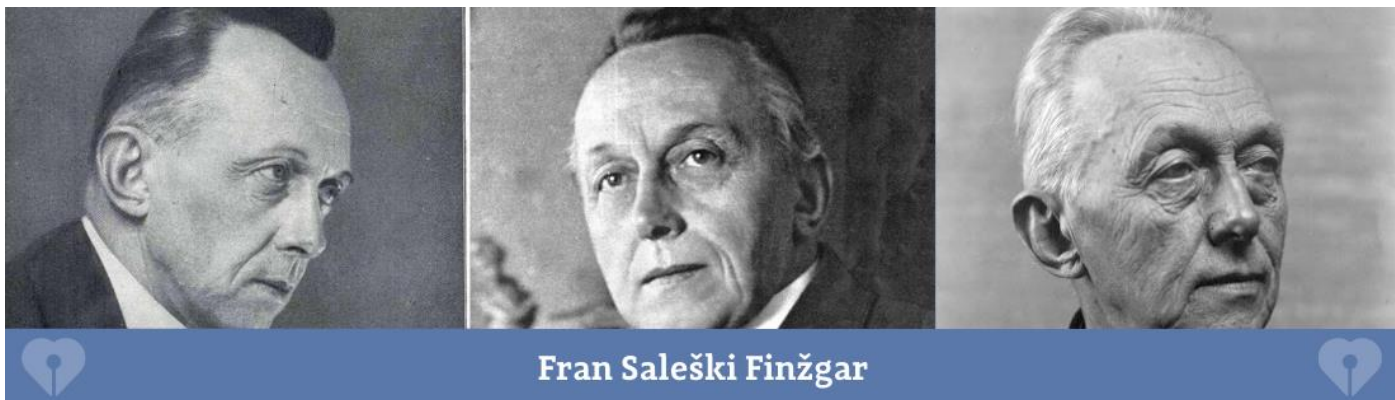
2.

Naslednja vas, ki jo bomo spoznali, so **Doslovče**.

Doslovče so vas v Občini Žirovnica. Doslovče so rojstni kraj slovenskega pisatelja **Frana Saleškega Finžgarja**. V vasi se nahaja za ogled urejena pisateljeva rojstna hiša.

Fran Saleški Finžgar

 Na spodnji povezavi preberi nekaj podatkov o tem slovenskem pisatelju.

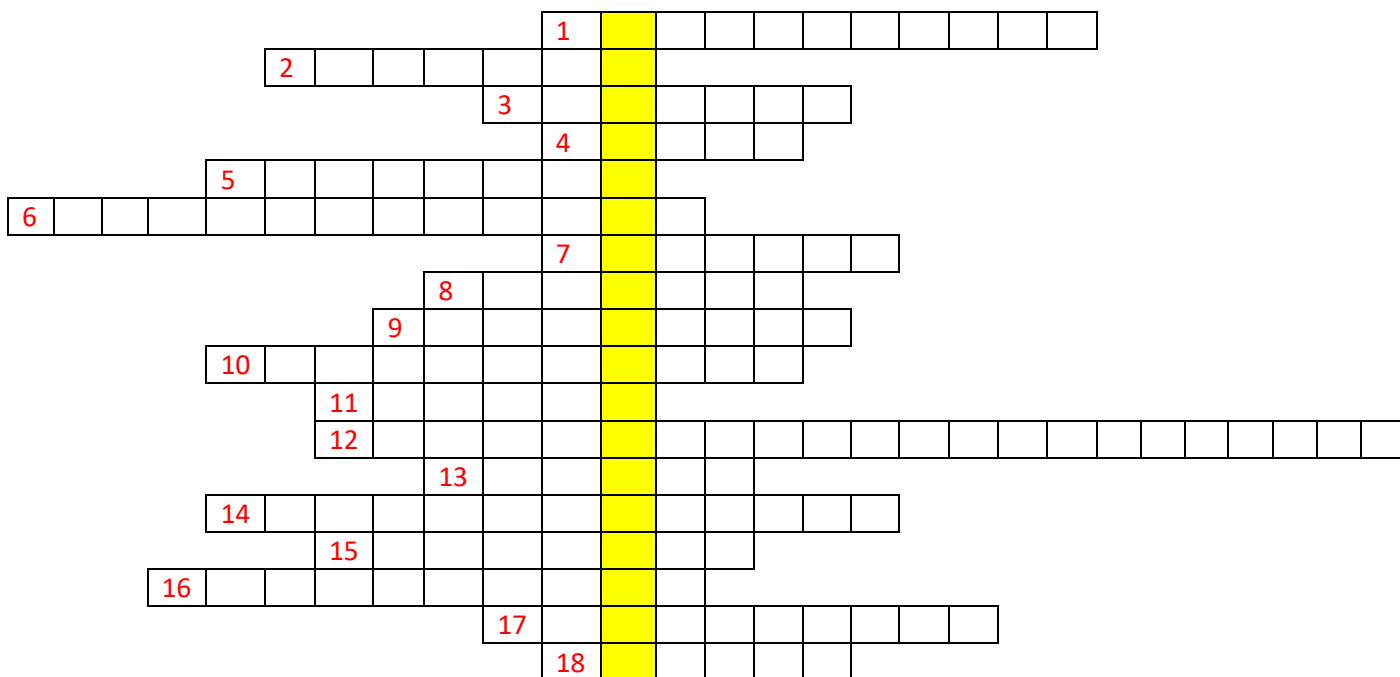
<https://visitzirovnica.si/fran-saleski-finzgar/>

 Preberi še o Finžgarjevi rojstni hiši.

<https://visitzirovnica.si/finzgarjeva-rojstna-hisa-v-doslovcah/>

 Reši spodnjo nalogo.

1. Finžgar je za svoje delo dobil _____ nagrado.
 2. Pisatelj ded je tkal _____.
 3. Finžgar je služboval tudi v _____.
 4. Zaradi eksplozije bombe je izgubil _____.
 5. Naslov Finžgarjevega epa je _____.
 6. Pisatelj oče je prvi v fari kupil _____.
 7. V hiši so Finžgarjevi imeli '_____ kot'.
 8. Pisatelj oče je bil po poklicu _____.
 9. Finžgarjevi so ozimnico shranjevali v _____.
 10. Finžgar je zaslužen za preureditev _____ rojstne hiše.
 11. Finžgarjevi so živeli v majhni hiši, v _____.
 12. Naslov dela, v katerem je popisal svoje življenje, je _____.
 13. Sprva je pisatelj pisal _____.
 14. Pri Finžgarjevih se je po domače reklo pri _____.
 15. Finžgar je menil, naj pisatelj pripoveduje _____.
 16. Hiša v Finžgarjevi kajži je bila hkrati bivalni prostor in _____.
 17. Finžgar je zaključil študij _____.
 18. Koča, ki si jo je postavil pod Stolom, se imenuje _____.
- Rešitev križanke je naslov Finžgarjevega zelo znanega romana.

 Preberi kratek odlomek, ki je pravzaprav začetek omenjenega romana.

Od vzhoda, severa in zapada so se zgrinjali vojščaki. Dan na dan so se vračali na znojnih konjičih sli v gradišče in naznanjali starosti Svarunu, da so dobro opravili. Potem so posedali po dvorišču in polegali krog ognjev. Hlapci so jim rezali kose pečenih koštrunov z različja; Ljubinica, staroste Svaruna lepa hči, jim je točila medu in obdarovala vsakega s kožuščkom iz bele jagnečevine. Sin Iztok pa je za slehernim poslancem odjezdil iz gradišča in hitel prihajajočim vojščakom naproti.

»Svetovit te je navdahn timer, starešina, vile so vas pospremile, hrabri vojščaki, da ste pregazili močvirja, da ste preplezali gorska sedla in prišli do gradišča staroste – mojega očeta Svaruna, ki vas zahvaljuje in pozdravlja!«

Tako je nagovarjal mladi Iztok, Svarunov sin, čete Slovenov, ki so se zbirale v dolini krog gradišča. Vsak trenutek so se pobliskávala kopja iz hrastovega gozda, v poznem večeru so zagorevale plamenice – in Iztok se ni utrudil. Vsako četo je pozdravil v imenu staroste, vsakega starešino povedel v gradišče, kjer so dobili prigrizkov in počitka pa prijaznih besed in pozdravov veliko.

Dolina krog gradišča se je napolnila s šotori. Po ravnini je plapolalo ponoči jezero ognjev, donele so bojne pesmi, meketali ovni in ovce, mukali so junci, ko so jih gonili v zakol. Naokrog pa so porezgetavali konji in mulili usahlo travo. Zakaj v déžel je prišla pozna jesen.

V gradišču se je izprehajal po okopu Svarun, sivoglavi starosta Slovenov. Ljubinica mu je bila stkala iz belega lanu mehko haljo. Za okrog ledij mu je bila sešila gorkih jagnečevin, a stara pleča mu odela z najlepšo ovnovo kožo.

Ko se mu je oko potopilo v morje ognjev, so se zravнала široka, od let upognjena pleča. Dvignil je pest in zamahnil proti jugu.

»Hilbudij, Hilbudij – tat naše svobode! Ti moč Bizantincev, ti naša groza, oj, tale ogenj te požre, tale ogenj opali tvoje orle – Hilbudij, hlapec črn timer besov! Svarun, siv in star in upognjen, stisne svoja ledja z jermenom od bivola in najtežji meč obesi nanj – pa pojde na vojsko zoper tebe, da zasije Slovenom zoper svobodno sonce!«

Obe pesti je dvignil starec, mišice na rokah so se vzvalovile, oko je odsevalo kakor ognji iz doline. Počasi pa so se pesti razklenile, odprte roke so se dvignile še više; ozrl se je s pepelastim obrazom proti vzhodu in s tresočim se glasom vzdihnil:

»Svarog, usmili se nas! Perun, udari ga! Morana, prizanesi meni, prizanesi vojščakom! Groblje belih kosti mojih sinov leže od jastrebov raztrošene po deželi, koder hodi Hilbudij. Morana, usmili se, dosti imaš žrtev!«

Svarunu se je utrn timer solza in kanila na belo brado, prva solza za prvega sina – in še druga in tretja – in deveta – za devetega sina, katere so mu poklali meči Hilbudijevih vojakov. Starosta se je stresel, koleno je klecn timer in v bridki žalosti je sédel na okope.

»Oče, ne jokaj! Poglej ognje! Prišli so mladi vojščaki, prinesli so loke, ki prožijo strelice kakor Perun z neba silne bliske. Oče, mi zmagamo! Perun je z nami!«

Iztok je dvignil očeta.

»Morda še ti, edini moj ...« Nemo sta odšla z okopov.

V dolini so ognji zamižali, hrup je potihnil, meketanje ovnov je umolkn timer, na nebu so gorele mirne zvezde.

 Preberi se kratek povzetek celotne vsebine.

Pod svobodnim soncem je slovenski zgodovinski roman, ki ga je napisal slovenski pisatelj Fran Saleški Finžgar. Gre za obsežno epsko delo z narodno vsebino, ki ima namen buditi narodno zavest. Velja za enega največjih del slovenske proze, nedvomno največje pa je bilo ob svojem nastanku. Roman govori o slavni dobi Slovanov, ko so še živeli *pod svobodnim soncem*, nikomur podložni ter brez vrhovnega vodje -

v demokratični ureditvi, kjer v imenu ljudstva odloča le zbor starešin. Poleg razkošnega in nerazumljivo potratnega življenja v Bizancu pa Finžgar pričara tudi idilično podobo življenja Slovanov kot pastirjev in poljedelcev, ki živijo v skromnosti, poštenosti in v sožitju z naravo, kljub poganstvu, ali pa ravno zaradi njega. Slavijo številne bogove na primer, Živa (boginja ljubezni, Svetovit (bog sonca)

...

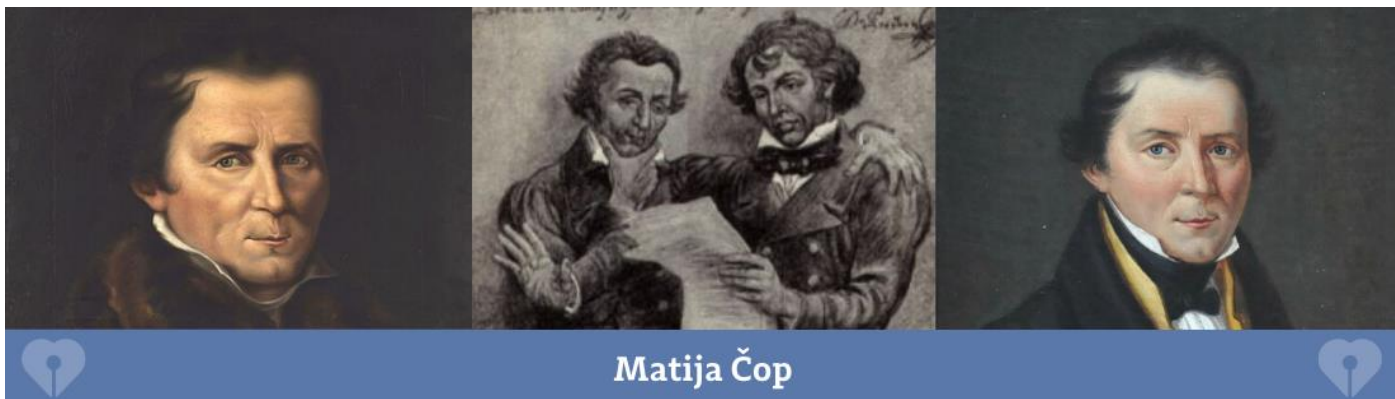

3.

Podali se bomo naprej po poti kulturne dediščine in se ustavili v vasi **Žirovnica**.

V Žirovnici se je rodil Prešernov najboljši prijatelj in njegov somišljenik **Matija Čop**.

Matija Čop

 Na spodnji povezavi preberi o njegovem življenju.

<https://visitzirovnica.si/matija-cop/>

 Oglej in preberi si še o Čopovi rojstni hiši, ki bi jo obiskali, če bi lahko odšli na pot.

<https://visitzirovnica.si/copova-rojstna-hisa-v-zirovnici/>

 Oglej si tudi izsek iz filma *Ni ga lepšga kraja*.

<https://www.youtube.com/watch?v=Wb3piNpdHSY>

 Poišči rešitve spodnjih nalog.

https://kahoot.it/challenge/04135137?challenge-id=9d6ab430-7e12-422a-9d7c-86b4bb7c817c_1588532674669

4.

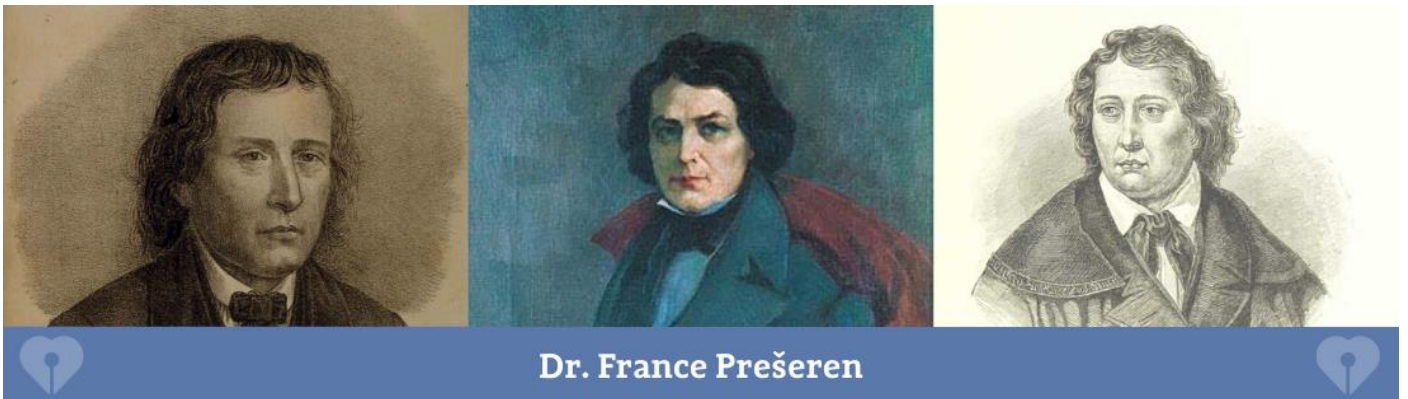
Naslednja vas, ki jo bomo obiskali je **Vrba**.

Vrba je rojstna vas največjega slovenskega pesnika **Franceta Prešerna**.

🌀 Oglej si nekaj fotografij iz te prelepe vasice in prislunni pesmi, ki jo že dobro poznaš.

<https://drive.google.com/open?id=1NfP3nTLOn2zfbIP9SdrfFhzsPWqlomcm>

France Prešeren

🌀 Pozorno si poglej animacijo na spodnji povezavi.

https://www.youtube.com/watch?v=5RzmMgrm_TY

🌀 Poglej si še posnetek na spodnji povezavi, na kateri je predstavljena Prešernova rojstna hiša, ki bi jo prav tako obiskali.

<https://www.youtube.com/watch?v=Pf36kGLxQHI>

✍ V zvezek za književnost oblikuj dva miselna vzorca. Z enim predstavi pomembna dejstva o življenju in delu Franceta Prešerna.

V pomoč je ti je lahko tudi zapis na <https://visitzirovnica.si/france-preseren/>

Z drugim miselnim vzorcem predstavi Prešernovo rojstno hišo in življenje njegove družine.

Pomagaj si tudi z <https://visitzirovnica.si/presernova-rojstna-hisa-v-vrbi/>

Preberi Prešernovo pesem z naslovom Pevcu.

Kdo zna
noč temno razjasnit', ki tare duha!

Kdo ve
kragulja odgnati, ki kljuje srcé
od zore do mraka, od mraka do dne!

Kdo uči
izbrisat' 'z spomina nekdanje dni,
brezup prihodnjih odvzet' spred oči,
praznoti vbežati, ki zdanje mori!

Kakó
bit' hočeš poet, in ti pretežkó
je v prsih nosit' al pekèl, al nebo!

Stanú
se svojega spomni, trpi brez miru! —

Prisluhni še posnetku.

http://www.preseren.net/slo/3_poezije/19_pevcu.asp

Razmisli o vsebini in preberi spodnje trditve.

Pesnik se v prvi kitici sprašuje, kdo zna razjasniti temo, ki se kdaj naseli v človekovo dušo, v njegove misli.

Pesnik v drugi kitici uporabi motiv kragulja, ki kljuje srce. To je metafora za dvom, ki bremeni človeka.

V tretji kitici se pesnik sprašuje, kdo zmore iz spomina izbrisati preteklost. Sprašuje se, kdo zmore človeku odvzeti nezaupanje v prihodnje dni. Sprašuje se še, kdo zmore ubežati sedanjosti in njeni praznini.

V četrti kitici se pesnik sprašuje, kako naj bo človek pesnik, če mu je pretežko nositi v duši boleče trpljenje ali neizmerno veselje.

V peti kitici Prešeren izrazi sporočilo in ga nameni pesniku, vsem pesnikom.

Odgovori.

Kaj je sporočilo? Kakšna je usoda pesnikov?

★ Utrinek

Žirovnica je tudi domači kraj slovenskega kantavtorja **Aleksandra Mežka**, ki ob začetku poletja skupaj z drugimi glasbeniki v Prešernovi Vrbi pripravi odličen glasbeni dogodek.

🔗 **Prisluhni posnetku iz maja 2019.**

<https://drive.google.com/open?id=11bVu-zb05CZVRx6PpL7XRYEBp6nFs58S>

Zaključek

V Vrbi, pri Prešernu, se naš kulturni dan zaključuje. Če si zbrano sledil pripravljenemu gradivu, potem si izvedel marsikaj novega in zanimivega. Če je bilo tvoje delo površno, imaš še vedno čas, da se vrneš na pot po Gorenjski in dopolniš.

VSE rešitev nalog boš poslal svojemu učitelju, in sicer do petka, 8. 5. 2020. Učitelji si bomo zabeležili vse poslane rešitve in vam sporočili svoj vtis o vašem delu.